YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

6 päivänä lokakuuta 2009 *

Asiassa C-40/08,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbao (Espanja) on esittänyt 29.1.2008 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.2.2008, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Asturcom Telecomunicaciones SL

vastaan

Cristina Rodríguez Nogueira,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit M. Ilešič, A. Tizzano (esittelevä tuomari), E. Levits ja J.-J. Kasel,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Asturcom Telecomunicaciones SL, edustajinaan abogado P. Calderón Plaza ja abogado P. García Ibaceta,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään J. López-Medel Bascones,

– Unkarin hallitus, asiamiehinään K. Veres, R. Somssich sekä M. Fehér,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään W. Wils ja R. Vidal Puig,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.5.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29) tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa on kyse lopullisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskevasta hakemuksesta ja jossa asianosaisina ovat Asturcom Telecomunicaciones SL -niminen yhtiö (jäljempänä Asturcom) ja Maria Cristina Rodríguez Nogueira ja joka koskee kyseisen yhtiön Rodríguez Nogueiran kanssa tekemän matkapuhelinsopimuksen perusteella maksettavia summia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön

mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

4 Kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

5 Kyseisen direktiivin liitteessä on ohjeellinen luettelo ehdoista, jotka voidaan katsoa kohtuuttomiksi. Näistä ehdoista yhtenä mainitaan luettelon 1 kohdan q alakohdassa ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on ”kuluttajan oikeuden nostaa kanne tai käyttää muita oikeuskeinoja poissulkeminen tai rajoittaminen, erityisesti vaatimalla kuluttajaa viemään riitatapaukset yksinomaisesti välitysmenettelyyn, jota oikeudelliset säännökset eivät koske, rajoittamalla sopimattomasti kuluttajan saatavilla olevia todisteita tai määräämällä kuluttajalle todistustaakka, jonka olisi sovellettavan lainsäädännön mukaan oltava sopimuksen toisella osapuolella”.

Kansallinen säännöstö

6 Espanjan oikeudessa kuluttajien suoja kohtuuttomilta sopimusehdoilta oli ensin järjestetty kuluttajien ja palvelujen käyttäjien suojasta 19.7.1984 annetulla yleisellä lailla 26/1984 (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios; BOE nro 176, 24.7.1984; jäljempänä laki 26/1984).

7 Lakia 26/1984 muutettiin yleisistä sopimusehdoista 13.4.1998 annetulla lailla 7/1998 (Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación; BOE nro 89, 14.4.1998; jäljempänä laki 7/1998), jolla direktiivi 93/13 pantiin täytäntöön Espanjan oikeudessa.

8 Lakia 26/1984 täydennettiin lailla 7/1998 lisäämällä siihen muun muassa 10 bis §, jonka 1 momentissa säädetään, että ”kohtuuttomia ovat kaikki sellaiset sopimusehdot, joista ei ole erikseen neuvoteltu ja jotka vilpittömän mielen vaatimuksen vastaisesti aiheuttavat kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon sopimuksesta sopimuspuolille määräytyvien oikeuksien ja velvollisuuksien osalta. Kohtuuttomina sopimusehtoina pidetään joka tapauksessa kaikkia niitä ehtoja, jotka on mainittu tämän lain ensimmäisessä lisäsäännöksessä. – –”.

9 Lain 7/1998 8 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Lain nojalla mitättömiä ovat sellaiset yleiset sopimusehdot, joilla loukataan vastoin sopimuspuolen etua tämän lain säännöksiä tai jotakin muuta pakottavaa säännöstä tai kieltoa, ellei niissä ole säädetty muunlaisesta seuraamuksesta.

Mitättömiä ovat erityisesti kuluttajien kanssa tehtäviin sopimuksiin otetut kohtuuttomat yleiset sopimusehdot, ja ainakin ne, jotka on mainittu – – lain 26/1984 10 bis §:ssä ja ensimmäisessä lisäsäännöksessä – –.”

10 Tosiseikkojen tapahtumishetkellä välimiesmenettelyä säänneltiin välimiesmenettelystä 23.12.2003 annetulla lailla 60/2003 (Ley 60/2003 de Arbitraje; BOE nro 309, 26.12.2003; jäljempänä laki 60/2003).

11 Lain 60/2003 8 §:n 4 ja 5 momentissa säädettiin seuraavaa:

”4. Sen paikkakunnan ensimmäisen asteen tuomioistuin, jossa välitystuomio julistettiin, on toimivaltainen päättämään tämän pakkotäytäntöönpanosta siviilioikeudenkäynnistä annetun lain 545 §:n 2 momentin mukaisesti – –

5. Välitystuomion kumoamiskanne on nostettava sen paikkakunnan Audiencia Provincialissa, jossa tuomio on annettu.”

12 Kyseisen lain 22 §:n 1 ja 2 momentissa säädettiin seuraavaa:

”1. Välimiehillä on valtuus päättää omasta toimivallastaan, välityssopimuksen olemassaoloa tai pätevyyttä tai mitä hyvänsä muuta seikkaa koskevat sellaiset prosessinedellytysten puuttumista koskevat väitteet mukaan lukien, joiden hyväksyminen johtaa siihen, ettei asiaa voida ottaa tutkittavaksi. Tässä tarkoituksessa välityssopimuksen, joka on osa sopimusta, katsotaan olevan sopimuksen muista määräyksistä erillinen sopimus. Välimiesten päätös, jolla sopimus todetaan pätemättömäksi, ei sellaisenaan johda siihen, että välityssopimus on pätemätön.

2. Edellisessä momentissa tarkoitettuihin prosessinedellytysten puuttumista koskeviin väitteisiin on vedottava viimeistään vastineen esittämisen vaiheessa, eikä siitä, että asianosainen on nimittänyt välimiehiä tai osallistunut välimiesten nimittämiseen, aiheudu, että tämä asianosainen menettää oikeutensa esittää tällaisia väitteitä. Prosessinedellytysten puuttumista koskevaan väitteeseen, joka koskee sitä, että välitystuomioistuin on ylittänyt toimivaltansa, on vedottava heti kun asia, joka ei kuulu tähän toimivaltaan, nousee esiin välimiesmenettelyssä.

Välimiehet voivat hyväksyä prosessinedellytysten puuttumista koskevat väitteet, joihin on vedottu myöhemmässä vaiheessa vain, jos viivästyminen on perusteltu.”

13 Kyseisen lain 40 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”Lopullisesta välitystuomiosta voidaan nostaa kumoamiskanne tämän osaston säännösten mukaisesti.”

14 Lain 60/2003 41 §:n 1 momentissa säädettiin seuraavaa:

”1. Välitystuomio voidaan kumota vain, jos kumoamista vaatinut asianosainen on väittänyt ja näyttänyt todeksi, että

– –

f) välitystuomio on oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen.

– –”

15 Kyseisen lain 41 §:n 4 momentin mukaan kumoamiskanne on nostettava kahden kuukauden kuluessa välitystuomion tiedoksisaannista.

16 Lain 60/2003 43 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”Lopullinen välitystuomio on oikeusvoimainen, ja siihen voidaan hakea muutosta vain siviilioikeudenkäynnistä annetussa laissa (Ley de Enjuiciamiento Civil) lopullisia tuomioita varten säädetyllä tavalla.”

17 Saman lain 44 §:ssä täsmennettiin seuraavaa:

”Välitystuomioiden pakkotäytäntöönpanoon sovelletaan siviilioikeudenkäynnistä annetun lain sekä tämän osaston säännöksiä.”

18 Siviilioikeudenkäynnistä 7.1.2000 annetun lain 1/2000 (BOE nro 7, 8.1.2000; jäljempänä laki 1/2000) 517 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, että välitystuomiot tai välimiesten päätökset voivat olla pakkotäytäntöönpanon kohteena.

19 Lain 1/2000 559 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Se, jota vastaan täytäntöönpanomääräystä haetaan, voi vastustaa täytäntöönpanomääräystä myös seuraaviin menettelyvirheisiin vetoamalla:

1. sillä, jota vastaan täytäntöönpanomääräystä haetaan, ei ole vaadittua ominaisuutta tai edustajaa,

2. täytäntöönpanomääräyksen hakijalla ei ole vaadittua kelpoisuutta tai edustajaa tai hän ei ole osoittanut, että hänellä on vaadittu kelpoisuus tai edustaja,

3. täytäntöönpanomääräys on täysin pätemätön, sillä se ei sisällä tuomiota tai välitystuomiota, jossa on määrätty seuraamuksista, esitetty asiakirja ei täytä laissa täytäntöönpanokelpoisuudelle asetettuja edellytyksiä tai täytäntöönpanon yhteydessä on rikottu tämän lain 520 §:n säännöksiä,

4. täytäntöönpanoperusteena on välitystuomio, joka ei ole notaarin vahvistama ja joka ei näin ollen ole todistusvoimainen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

20 Rodríguez Nogueira ja Asturcom Telecomunicaciones allekirjoittivat 24.5.2004 matkapuhelinsopimuksen. Kyseinen sopimus sisälsi välityslausekkeen, jonka mukaan kaikki kyseisestä sopimuksesta johtuvat riidat saatetaan Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidadin (välimies- ja sovittelumenettelyjä hoitava eurooppalainen yhdistys, jäljempänä AEADE) toimittamaan välimiesmenettelyyn. Kyseisen välitystuomioistuimen istuntopaikka, jota ei mainita sopimuksessa, on Bilbao.

21 Koska Rodríguez Nogueira ei maksanut joitakin laskuja ja irtisanoi sopimuksen ennen sen vähimmäisvoimassaoloajan umpeutumista, Asturcom esitti AEADE:lle hakemuksen välimiesmenettelyn aloittamisesta Rodríguez Nogueiraa vastaan.

22 Välitystuomiossa, joka annettiin 14.4.2005, Rodríguez Nogueira velvoitettiin maksamaan 669,69 euron suuruinen summa.

23 Koska Rodríguez Nogueira ei nostanut välitystuomiota koskevaa kumoamiskannetta, välitystuomiosta on tullut lopullinen.

24 Asturcom haki Juzgado de Primera Instancia nº 4 de Bilbaolta 29.10.2007 kyseisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa.

25 Kyseinen tuomioistuin toteaa ennakkoratkaisupyynnössään, että matkapuhelinsopimuksen sisältämä välityslauseke on kohtuuton ensinnäkin erityisesti sillä perusteella, että kuluttajalle välitystuomioistuimen istuntopaikkaan saapumisesta aiheutuvat matkakustannukset olivat korkeammat kuin pääasian riidan kohteena oleva summa. Kyseisen tuomioistuimen mukaan tämä istuntopaikka sijaitsee lisäksi erittäin kaukana kuluttajan kotipaikasta ja sitä ei mainita sopimuksessa. Lopuksi kyseinen tuomioistuin

toteaa, että tämä välitystuomioistuin laatii itse sopimukset, joita televiestintäalan yritykset käyttävät tämän jälkeen.

26 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa lisäksi, että lain 60/2003 mukaan välitystuomioistuimet eivät kuitenkaan voi tutkia kohtuuttoman välityslausekkeen pätemättömyyttä viran puolesta ja että lakiin 1/2000 ei sisälly säännöksiä, jotka koskisivat toimivaltaisen tuomioistuimen suorittamaa välityslausekkeiden kohtuuttomuuden tutkimista, jotta ne voivat ratkaista kysymyksen lopullisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanosta.

27 Näin ollen Juzgado de Primera Instancia n° 4 de Bilbaolla on epäilyksiä kansallisen lainsäädännön, etenkin kansallisten menettelysääntöjen, yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa, joten se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voiko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13 – – mukainen kuluttajansuoja merkitä sitä, että tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen lopullisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on annettu ilman kuluttajan osallistumista asian käsittelyyn, voi tutkia viran puolesta, onko välityssopimus pätemätön, ja tämän seurauksena kumota välitystuomion, jos se katsoo, että kyseisessä välityssopimuksessa on kuluttajan oikeuksia loukkaava kohtuuton välityslauseke?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää kysymyksellään lähinnä, onko direktiiviä 93/13 tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen oikeusvoimaisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on annettu ilman kuluttajan osallistumista asian käsittelyyn, on

tutkittava viran puolesta, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä välityslauseke kohtuuton, ja kumottava kyseinen tuomio.

29 Kysymykseen vastaamiseksi on ensiksikin muistettava, että direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (yhdistetyt asiat C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000, Kok., s. I-4941, 25 kohta sekä asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio 26.10.2006, Kok., s. I-10421, 25 kohta).

30 Tämä heikompi asema huomioon ottaen kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia. Kuten oikeuskäytännöstä seuraa, kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (em. asia Mostaza Claro, tuomion 36 kohta ja asia C-243/08, Pannon GSM, tuomio 4.6.2009, Kok., s. I-4713, 25 kohta).

31 Yhteisöjen tuomioistuin on myös korostanut useaan otteeseen, että direktiivissä 93/13 tavoitellun suojan varmistamiseksi kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epätasaarvoista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisella aktiivisella väliintulolla (em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 27 kohta sekä em. asia Mostaza Claro, tuomion 26 kohta).

32 Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut näiden periaatteiden valossa, että kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia sopimusehdon kohtuuttomuus (em. asia Mostaza Claro, tuomion 38 kohta).

33 Nyt esillä oleva asia eroaa kuitenkin edellä mainitussa asiassa Mostaza Claro annetun tuomion taustalla olevista seikoista, sillä Rodríguez Nogueira on ollut täysin passiivinen eri menettelyjen aikana, jotka liittyvät hänen ja Asturcomin väliseen riita-asiaan, ja hän ei etenkään ole nostanut AEADE:n välitystuomiosta kumoamiskannetta välityslausekkeen riitauttamiseksi kohtuuttomuuden perusteella, minkä vuoksi kyseinen tuomio on tullut lainvoimaiseksi.

34 Näin ollen on määritettävä, velvoittaako vaatimus muodollisen tasapainon, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, korvaamisesta todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus, täytäntöönpanevaa tuomioistuinta takaamaan kuluttajalle ehdottoman suojan, vaikka kuluttaja ei ole ryhtynyt mihinkään oikeudellisiin toimenpiteisiin oikeuksiinsa vetoamiseksi ja riippumatta kansallisista menettelysäännöistä, joilla toteutetaan oikeusvoiman periaatteesta.

35 Tältä osin on syytä ensinnäkin muistuttaa oikeusvoimaa koskevan periaatteen tärkeydestä sekä yhteisön oikeusjärjestyksessä että kansallisissa oikeusjärjestyksissä.

36 Yhteisöjen tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus täsmentää, että sekä oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakauden että hyvän lainkäytön varmistamiseksi on tärkeää, että kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeenkulumisen jälkeen lopullisiksi tulleita tuomioistuinten päätöksiä ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi (asia C-224/01, Köbler, tuomio 30.9.2003, Kok., s. I-10239, 38 kohta; asia C-234/04, Kapferer, tuomio 16.3.2006, Kok., s. I-2585, 20 kohta ja asia C-2/08, Fallimento Olimpiclub, tuomio 3.9.2009, Kok., s. I-7501, 22 kohta).

37 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeudessa ei näin ollen edellytetä, että kansallisen tuomioistuimen olisi jätettävä soveltamatta kansallisia menettelysääntöjä, joiden perusteella ratkaisu on oikeusvoimainen, vaikka siten olisi mahdollista lopettaa kyseisellä ratkaisulla tapahtunut yhteisön oikeuden, olipa kyse minkälaisesta yhteisön oikeuden säännöksestä hyvänsä, loukkaus kyseisellä ratkaisulla

(ks. erityisesti asia C-126/97, Eco Swiss, tuomio 1.6.1999, Kok., s. I-3055, 47 ja 48 kohta; em. asia Kapferer, tuomion 21 kohta sekä em. asia Fallimento Olimpiclub, tuomion 23 kohta).

38 Koska yhteisö ei ole antanut asiasta säännöksiä, jäsenvaltioiden asiana on säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään oikeusvoiman periaatteen yksityiskohtaisesta toteuttamisesta jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla. Nämä säännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne säännöt, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eikä niillä saada tehdä yhteisön oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (ks. erityisesti em. asia Kapferer, tuomion 22 kohta ja em. asia Fallimento Olimpiclub, tuomion 24 kohta).

39 Siltä osin kuin on ensinnnäkin kyse tehokkuusperiaatteesta, on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysääntö yhteisön oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava siten, että huomioon otetaan tämän säännön merkitys koko oikeudenkäynnin, sen kulun sekä sen erityispiirteiden kannalta eri kansallisissa oikeuselimissä. Tämän osalta on tarvittaessa otettava huomioon kansallisen tuomioistuinjärjestelmän perustana olevat periaatteet, joita ovat muun muassa puolustautumisoikeuksien suojelu, oikeusvarmuuden periaate ja oikeudenkäyntimenettelyn moitteeton kulku (asia C-312/93, Peterbroeck, tuomio 14.12.1995, Kok., s. I-4599, 14 kohta ja em. asia Fallimento Olimpiclub, tuomion 27 kohta).

40 Pääasiassa kyseessä oleva välitystuomio on tullut lopulliseksi, koska kyseessä oleva kuluttaja ei ole nostanut kumoamiskannetta kyseisestä tuomiosta kanteen nostamiseen varatun määräajan kuluessa.

41 Tältä osin on korostettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan se, että oikeussuojakeinojen käyttämiselle asetetaan kohtuulliset preklusiiviset määräajat, joilla edistetään oikeusvarmuutta, on yhteisön oikeuden mukaista (ks. vastaavasti asia 33/76,

Rewe-Zentralfinanz ja Rewe-Zentral, tuomio 16.12.1976, Kok., s. 1989, 5 kohta; asia C-261/95, Palmisani, tuomio 10.7.1997, Kok. s. I-4025, 28 kohta sekä asia C-2/06, Kempter, Kok., s. I-411, 58 kohta). Tällaiset määräajat eivät näet ole sellaisia, että niillä tehtäisiin yhteisön oikeusjärjestyksessä annettujen oikeuksien käyttäminen käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi. (ks. vastaavasti asia C-255/00, Grundig Italiana, Kok., s. I-8003, 34 kohta).

42 Näin ollen on tutkittava, onko sellainen kahden kuukauden määräaika kohtuullinen, josta säädetään lain 60/2003 41 §:n 4 momentissa ja jonka umpeuduttua välitystuomiosta tulee lopullinen, jos siitä ei ole nostettu kumoamiskannetta, ja siten oikeusvoimainen.

43 Nyt esillä olevassa asiassa on todettava yhtäältä, että kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, 60 päivän määräaikaa ei sinänsä ole syytä asettaa kyseenalaiseksi (ks. vastaavasti em. asia Peterbroeck, tuomion 16 kohta).

44 Tällainen vanhentumisaika on luonteeltaan kohtuullinen siten, että se mahdollistaa sekä sen arvioimisen, onko olemassa perusteita riitauttaa välitystuomio, että tarvittaessa kyseistä tuomiota koskevan kumoamiskanteen valmistelemisen. Tältä osin on korostettava, että nyt esillä olevassa asiassa ei ole lainkaan vedottu kansallisten menettelysääntöjen, joissa säädetään kumoamiskanteen nostamisesta välitystuomiosta, ja etenkään kanteen nostamiseksi asetetun kahden kuukauden määräajan kohtuuttomuuteen.

45 Toisaalta on täsmennettävä, että lain 60/2003 41 §:n 4 momentin mukaan määräaika alkaa kulua välitystuomion tiedoksisaannista. Siksi kuluttaja ei nyt esillä olevassa asiassa ole tilanteessa, jossa vanhentumisaika alkaa kulua tai on kulunut, ilman että kuluttaja olisi edes saanut tiedon kohtuuttoman välityslausekkeen vaikutuksista häneen.

46 Näin ollen tällainen määräaika on tehokkuusperiaatteen mukainen sikäli kuin se ei ole sinällään omiaan tekemään käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi asianomaiselle direktiivistä 93/13 johtuvien oikeuksien käyttämistä (ks. vastaavasti asia C-327/00, Santex, tuomio 27.2.2003, Kok., s. I-1877, 55 kohta).

47 Joka tapauksessa on niin, ettei tehokkuusperiaatteen noudattaminen voi johtaa nyt pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa siihen, että kansallisen tuomioistuimen ei ainoastaan edellytetä korvaavan menettelyllistä puutetta, joka johtuu siitä, että kuluttaja ei tunne oikeuksiaan, kuten edellä mainitussa asiassa Mostaza Claro, vaan myös korvaavan täysin sellaisen kuluttajan täydellisen passiivisuuden, joka, kuten pääasian kantaja, ei ole osallistunut välimiesmenettelyyn eikä nostanut kumoamiskannetta välitystuomiosta, josta on siksi tullut lopullinen.

48 Edellä esitetyn valossa on todettava, että kuluttajien suojelemiselta kohtuuttomilta sopimusehdoilta koskevassa Espanjan järjestelmässä vahvistetut menettelysäännöt eivät tee mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi kuluttajille direktiivissä 93/13 taattujen oikeuksien käyttämistä.

49 Siltä osin kuin on toiseksi kyse vastaavuusperiaatteesta, on todettava, että sen mukaan kansallisessa oikeudessa asetetut edellytykset yhteisön oikeuden sääntöön nojautumiseksi viran puolesta eivät saa olla epäedullisempia kuin edellytykset, jotka koskevat samankaltaisten jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvien sääntöjen soveltamista (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-430/93 ja C-431/93, van Schijndel ja van Veen, tuomio 14.12.1995, Kok., s. I-4705, 13 ja 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Jotta voidaan selvittää, noudatetaanko kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa kyseistä periaatetta, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava niiden jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvien kanteiden kohde ja olennaiset piirteet, joiden väitetään olevan samankaltaisia, sillä ainoastaan kansallinen tuomioistuin voi suoraan tuntea sisäiseen oikeuteen perustuvia kanteita koskevat menettelysäännöt (ks. erityisesti asia C-78/98, Preston ym., tuomio 16.5.2000, Kok., s. I-3201, 49 ja 56 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin voi kuitenkin esittää kansalliselle tuomioistuimelle tiettyjä

yhteisön oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja kansallisen tuomioistuimen tehtävänä olevaa arviointia varten (ks. em. asia Preston ym., tuomion 50 kohta).

51 Kuten tämän tuomion 30 kohdassa on todettu, on kuitenkin täsmennettävä, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta on pakottava säännös. On lisäksi korostettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kyseinen direktiivi on kokonaisuudessaan EY 3 artiklan 1 kohdan t alakohdan mukaisesti toimenpide, joka on välttämätön Euroopan yhteisölle annettujen tehtävien täyttämiseksi ja erityisesti elintason ja elämänlaadun parantamiseksi koko yhteisössä (em. asia Mostaza Claro, tuomion 37 kohta).

52 Kun otetaan huomioon yleisen edun, johon direktiivissä 93/13 kuluttajille taattu suoja perustuu, luonne ja merkityksellisyys, on todettava, että kyseisen direktiivin 6 artiklan on katsottava olevan sellaisia kansallisia sääntöjä vastaava normi, jotka kuuluvat sisäisessä oikeudessa kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin.

53 Tästä seuraa, että siltä osin kuin kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on lopullisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, on kansallisten menettelysääntöjen mukaan tutkittava viran puolesta, onko välityslauseke kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvien sääntöjen vastainen, sen on myös tutkittava viran puolesta, onko tällainen välityslauseke kohtuuton kyseessä olevan direktiivin 6 artiklan valossa silloin, kun sillä on käytössään tältä osin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat (ks. vastaavasti em. asia Pannon GSM, tuomion 32 kohta).

54 Kansallisella tuomioistuimella on tällainen velvollisuus myös silloin, kun sillä on kansallisessa tuomioistuinjärjestelmässä pelkkä mahdollisuus tutkia viran puolesta, onko tällainen välityslauseke kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvien sääntöjen vastainen (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat van Schijndel ja van Veen, tuomion 13, 14 ja 22 kohta sekä em. asia Kempter tuomion 45 kohta).

55 Siltä osin kuin on kyse nyt esillä olevasta asiasta, Espanjan hallitus katsoo, että lopulliseksi tulleen välitystuomion täytäntöönpaneva tuomioistuin on nyt esillä olevassa asiassa toimivaltainen tutkimaan viran puolesta kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan väliseen sopimukseen sisältyvän välityslausekkeen mitättömyyden sillä perusteella, että tämä välityslauseke on kansallisen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen. Tällaisen toimivallan olemassaolo on kyseisen hallituksen mukaan hyväksytty myös useissa viimeaikaisissa Audiencia Provincial de Madrididin sekä Audiencia Nacionalin tuomioissa.

56 Siksi on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä arvioida, onko asia näin sen käsiteltävänä olevassa asiassa.

57 Lopuksi siltä osin kuin on kyse täytäntöönpanevan tuomioistuimen sellaisen toteamuksen vaikutuksista, jonka mukaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimus sisältää kohtuuttoman välityslausekkeen, on muistutettava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia ”niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti”.

58 Kuten Unkarin hallitus on todennut kirjallisissa huomautuksissaan, on näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä todeta, mitä vaikutuksia kohtuuttomalla välityslausekkeella on kansallisen oikeuden mukaan välitystuomioon, jos kyseinen välityslauseke ei voi sitoa kuluttajaa.

59 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiiviä 93/13 on tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen oikeusvoimaiseksi tulleen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on annettu ilman kuluttajan osallistumista asian käsittelyyn, on tutkittava viran puolesta silloin, kun sillä on käytössään tältä osin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältynyt välityslauseke kohtuuton siltä osin kuin kyseinen tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin samankaltaisten jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvien vaatimusten osalta. Jos näin on,

kyseisen tuomioistuimen on tehtävä kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että kyseinen välityslauseke ei sido kyseistä kuluttajaa.

Oikeudenkäyntikulut

60 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettua neuvoston direktiiviä 93/13/ETY on tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen oikeusvoimaiseksi tulleen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on annettu ilman kuluttajan osallistumista asian käsittelyyn, on tutkittava viran puolesta silloin, kun sillä on käytössään tältä osin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan väliseen sopimukseen sisältyvä välityslauseke kohtuuton siltä osin kuin kyseinen tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin samankaltaisten jäsenvaltioiden sisäiseen oikeuteen perustuvien vaatimusten osalta. Jos näin on, kyseisen tuomioistuimen on tehtävä kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että kyseinen välityslauseke ei sido kyseistä kuluttajaa.

Allekirjoitukset